

4
DISCURSUS JURIDICUS
DE
CRIMINE
MALEFICII,

Vulgo

Don Sauberey/

Quem

Annunte S. Sancta Triade,

Consensu & Autoritate,

Magnifici Jctorum Ordinis, in Florentissima Salana

SUB PRÆSIDIO

Viri Pranobilissimi, Consultissimi atque Excellentissimi

DN. JOH. VOLK. **Bechmanns/**

Hereditarii in Obern Tröbra/ Jcti & Antecessoris celeberrimi,

Consilarii Saxonici, Curiae Provincialis, Facultatis Juridicae

& Scabinatus Assessoris gravissimi,

Domini Patroni, & Promotoris omni observantia aeternum

devenerandi,

IN AUDITORIO JURIDICO

Publicae Eruditorum disquisitioni

submittit

JOACH. ERNST. Roher/

Lenzena-March.

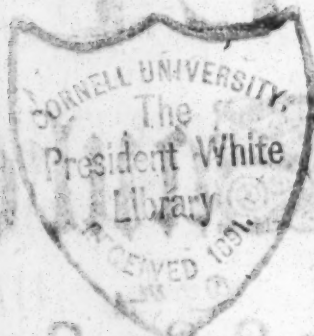
ad diem

Octobr. Anni 1678.

JENÆ, nunc recusa, Anno 1717.

(4)

CRIMINAL

обант азнас 3 отнунд А.

~~7440154~~

A. 7026.

DR. JOH. VOLK.

The following is a list of the names of the persons who have been elected to the office of Justice of the Peace for the year 1900:

[Faint, illegible text at the bottom of the page]

IN AUDITORIO IURIDICO

1941-1942

JOACHIM ERNST. 3000

Levee March

1947

1951-1952, 1953-1954, 1955-1956, 1957-1958, 1959-1960, 1961-1962, 1963-1964, 1965-1966, 1967-1968, 1969-1970, 1971-1972, 1973-1974, 1975-1976, 1977-1978, 1979-1980, 1981-1982, 1983-1984, 1985-1986, 1987-1988, 1989-1990, 1991-1992, 1993-1994, 1995-1996, 1997-1998, 1999-2000, 2001-2002, 2003-2004, 2005-2006, 2007-2008, 2009-2010, 2011-2012, 2013-2014, 2015-2016, 2017-2018, 2019-2020, 2021-2022, 2023-2024, 2025-2026, 2027-2028, 2029-2030, 2031-2032, 2033-2034, 2035-2036, 2037-2038, 2039-2040, 2041-2042, 2043-2044, 2045-2046, 2047-2048, 2049-2050, 2051-2052, 2053-2054, 2055-2056, 2057-2058, 2059-2060, 2061-2062, 2063-2064, 2065-2066, 2067-2068, 2069-2070, 2071-2072, 2073-2074, 2075-2076, 2077-2078, 2079-2080, 2081-2082, 2083-2084, 2085-2086, 2087-2088, 2089-2090, 2091-2092, 2093-2094, 2095-2096, 2097-2098, 2099-2100, 2101-2102, 2103-2104, 2105-2106, 2107-2108, 2109-2110, 2111-2112, 2113-2114, 2115-2116, 2117-2118, 2119-2120, 2121-2122, 2123-2124, 2125-2126, 2127-2128, 2129-2130, 2131-2132, 2133-2134, 2135-2136, 2137-2138, 2139-2140, 2141-2142, 2143-2144, 2145-2146, 2147-2148, 2149-2150, 2151-2152, 2153-2154, 2155-2156, 2157-2158, 2159-2160, 2161-2162, 2163-2164, 2165-2166, 2167-2168, 2169-2170, 2171-2172, 2173-2174, 2175-2176, 2177-2178, 2179-2180, 2181-2182, 2183-2184, 2185-2186, 2187-2188, 2189-2190, 2191-2192, 2193-2194, 2195-2196, 2197-2198, 2199-2200, 2201-2202, 2203-2204, 2205-2206, 2207-2208, 2209-2210, 2211-2212, 2213-2214, 2215-2216, 2217-2218, 2219-2220, 2221-2222, 2223-2224, 2225-2226, 2227-2228, 2229-2230, 2231-2232, 2233-2234, 2235-2236, 2237-2238, 2239-2240, 2241-2242, 2243-2244, 2245-2246, 2247-2248, 2249-2250, 2251-2252, 2253-2254, 2255-2256, 2257-2258, 2259-2260, 2261-2262, 2263-2264, 2265-2266, 2267-2268, 2269-2270, 2271-2272, 2273-2274, 2275-2276, 2277-2278, 2279-2280, 2281-2282, 2283-2284, 2285-2286, 2287-2288, 2289-2290, 2291-2292, 2293-2294, 2295-2296, 2297-2298, 2299-2300, 2301-2302, 2303-2304, 2305-2306, 2307-2308, 2309-2310, 2311-2312, 2313-2314, 2315-2316, 2317-2318, 2319-2320, 2321-2322, 2323-2324, 2325-2326, 2327-2328, 2329-2330, 2331-2332, 2333-2334, 2335-2336, 2337-2338, 2339-2340, 2341-2342, 2343-2344, 2345-2346, 2347-2348, 2349-2350, 2351-2352, 2353-2354, 2355-2356, 2357-2358, 2359-2360, 2361-2362, 2363-2364, 2365-2366, 2367-2368, 2369-2370, 2371-2372, 2373-2374, 2375-2376, 2377-2378, 2379-2380, 2381-2382, 2383-2384, 2385-2386, 2387-2388, 2389-2390, 2391-2392, 2393-2394, 2395-2396, 2397-2398, 2399-2400, 2401-2402, 2403-2404, 2405-2406, 2407-2408, 2409-2410, 2411-2412, 2413-2414, 2415-2416, 2417-2418, 2419-2420, 2421-2422, 2423-2424, 2425-2426, 2427-2428, 2429-2430, 2431-2432, 2433-2434, 2435-2436, 2437-2438, 2439-2440, 2441-2442, 2443-2444, 2445-2446, 2447-2448, 2449-2450, 2451-2452, 2453-2454, 2455-2456, 2457-2458, 2459-2460, 2461-2462, 2463-2464, 2465-2466, 2467-2468, 2469-2470, 2471-2472, 2473-2474, 2475-2476, 2477-2478, 2479-2480, 2481-2482, 2483-2484, 2485-2486, 2487-2488, 2489-2490, 2491-2492, 2493-2494, 2495-2496, 2497-2498, 2499-2500, 2501-2502, 2503-2504, 2505-2506, 2507-2508, 2509-2510, 2511-2512, 2513-2514, 2515-2516, 2517-2518, 2519-2520, 2521-2522, 2523-2524, 2525-2526, 2527-2528, 2529-2530, 2531-2532, 2533-2534, 2535-2536, 2537-2538, 2539-2540, 2541-2542, 2543-2544, 2545-2546, 2547-2548, 2549-2550, 2551-2552, 2553-2554, 2555-2556, 2557-2558, 2559-2560, 2561-2562, 2563-2564, 2565-2566, 2567-2568, 2569-2570, 2571-2572, 2573-2574, 2575-2576, 2577-2578, 2579-2580, 2581-2582, 2583-2584, 2585-2586, 2587-2588, 2589-2590, 2591-2592, 2593-2594, 2595-2596, 2597-2598, 2599-2600, 2601-2602, 2603-2604, 2605-2606, 2607-2608, 2609-2610, 2611-2612, 2613-2614, 2615-2616, 2617-2618, 2619-2620, 2621-2622, 2623-2624, 2625-2626, 2627-2628, 2629-2630, 2631-2632, 2633-2634, 2635-2636, 2637-2638, 2639-2640, 2641-2642, 2643-2644, 2645-2646, 2647-2648, 2649-2650, 2651-2652, 2653-2654, 2655-2656, 2657-2658, 2659-2660, 2661-2662, 2663-2664, 2665-2666, 2667-2668, 2669-2670, 2671-2672, 2673-2674, 2675-2676, 2677-2678, 2679-2680, 2681-2682, 2683-2684, 2685-2686, 2687-2688, 2689-2690, 2691-2692, 2693-2694, 26

(2)

I. N. 3.

PRÆFAMEN.

REcte dicitur l. 51 §. quod si ff. de his qui effud. vel dejec. maleficia non oportet esse impunita. Interest n. Reipubl. delinquentes puniri & velut membra putrida tolli l. 51 §. 2. ad L. Aquil. l. 4. §. 2. ff. d. nox. act. ne bonam corporis partem inficiant, corrumpant atque Reimpl. turbent, & ut unius poena metus sit multorum l. i. C. ad L. Jul. repet. Hinc quoque magistratui politico gladius est conceditus, ut in facinerosos eodem animadvertat, eosque

poena afficiat promerita, quo boni
in tuto vivere & Respl. grata tran-
quillitate perfrui possit. Proh De-
um immortalem! quam turbidus
undique Rerumpublicarum foret
status, si iudices in delicta a nefa-
riis commissa non inquirerent. Sunt
a. variae criminum species, quas im-
praesentiarum recensere supersede-
mus. Sufficiat hic mentionem te-
cisse criminis maleficii, de quo nunc
non nulla sumus disserturi. Ante-
quam autem rem ipsam aggredi-
mur, Te o summum imploramus
Numen, ut nobis Tua gratia adesse
velis, quo praesens labor noster non
inchoetur solum, sed & feliciter fi-
niatur vergatque in Tui sanctissimi
Nominis unicam gloriam!

CAP. I.

De

Definitione Nominali
& Reali.

§. I.

ANtequam ad rem ipsam nos conferamus, hic vocis aliqualem rationem habebimus, evolutionemque nominalem reali pramittemus. Unde autem vox maleficii descendat, facile patet, nempe ab adverbio male & facio. Grace dicitur *κακὸς γυναι*

§. II.

Quod æquivocationem hujus vocis spectat, non uno eodemque modo sumitur hæc vox. Velenim accipi potest (1.) *generalius* pro quovis delicto seu crimine, quo Respubl. turbatur *1. 51. §. quod si ff. de his, qui deiec. vel effud.* (2.) *generaliter*, pro quibuscunque artibus illicitis, quas quis cooperante Diabolo exercet & sic describitur a Magnif. Dn. Struv. *Ex. 49. 16. 61.* quod sit ars illicita, cum quis Damone cooperante hominibus eorumque bonis damnum infert, illos deludit, miraculosa facere conatur, aut divinandi curiositatem profitetur (3.) *specialiter*, pro illa arte illicita & diabolica, quam exercent Lamia seu Saga, & sic posset describi, quod sit ars illicita atque diabolica, qua Saga seu Lamia diabolo cui se manciparunt cooperante utuntur, ho-

A 3

minibus

minibus eorumque bonis nocentes. Et hæc ultima acceptio est hujus loci, neglecta prima & secunda.

§. III.

Illud autem hic monemus antequam cap. 2. exorciamur; nos hic non posuisse accuratas definitiones, sed aliquales saltem descriptiones.

CAP. II.

De

Subjecto Hujus Criminis.

§. I.

Subjectum maleficii in specie considerati non constituunt
(1.) *Exorcista seu sortilegi, Segensprecher* qui ope carminis vel characterum morbos curare, dæmonia ejicere, vim tormentorum inhibere student. *Brunnem. pr. Inq. cap. 9. n. 18.*
Nec (2.) *Magi*, qui ad quæsitæ auctores furti, vel aliorum delictorum indicant, thesauros artibus illicitis invenire conantur. Dicuntur germanice *Wahrsager* si foeminae sunt, *Kluge Frauen*. *Carpz. Pr. Crim. par. 1. quest. 50.*

§. II.

Nec (3.) *Præstigiatores*, qui ejusmodi exercent præstigias, atque fascinationes, ita ut naturali agilitate fieri non possint. Nec (4.) *Haruspices & Augures*: Illi olim exta victimarum in ara inspiciebant & futurorum arte dæmonis scrutinium instituebant: Hi erant interpretes Auguriorum &

& ex avium volatu arte dæmonis futura divinabant *Resin. antiq. Roman. sub voce Haruspex. item Augur.*

§. III.

Nec (5.) *Necromantici*, qui per mortuorum cadavera aliquid prædicunt *Farin. prax. Crim. l.1. t.3. q.20. n.74.* Nec (6.) *Mathematici*, qui scil. nomine scientiæ abutuntur eoqve sua somnia palliant & pacto vel expresso vel tacito cum diabolo inito ex mera saltim superstitione eventus certos ab astris necessitudine aliqua pendentes prædicunt & de his intelligenda *l.6. C. de malef. & mathemat.* Nec (7.) *Spiritum familiarem habentes*;

§. IV.

Verum autem Subjectum maleficii in specie spectati constituunt Saggæ sive Lamiæ dictæ a *Λαμία* Beli & Libiæ filia, quæ fuit insignis venefica, prout annorat *Cellar. in division. grac. latin. Germanice vocantur Hexen* ita dictæ ab Amazonum Duce itidem insigni venefica, *Thumm. in tract. Theol. de Sagarum Impietate quest.2.* item appellantur *Unholden*/ quoniam Saggæ cum magistro suo Diabolo adversus quoslibet odium animo fixum gerere censentur.

§. V.

Describuntur autem Saggæ quod sint ejusmodi personæ, quæ abnegato Deo (1.) obstrictæ diabolo (2.) tempestates & tonitrua excitant, (3.) hominibus eorumqve bonis nocent, (4.) Conventus diabolicos, ad quos in furca, baculis aut scopis feruntur, visitant, (5.) & cum Dæmone nefandam

fandam libidinem exercent *Carpz. pract. Crimin. p. 1. quest. 48. n. 7.*

§. VI.

Quæritur hic (1.) an inter Sagas & dæmonem, qui corpore præstigioso comparet verum pactum sive foedus celebretur? Nonnulli quæstionem negant, sed confundunt pactum non verum cum illicito. Illud concedimus pactum hoc maxime esse impium & illicitum, negamus autem non esse pactum verum. Adest enim hic essentia pacti, quæ consistit in duorum vel plurium in idem placitum consensu *l. 1. ff. de pact.* Ergo quoque est verum pactum. Nec obstat hic intervenire naturarum diversitatem. Sufficit intervenire ea, quæ ad essentiam pacti requiruntur. Et quis illud pactum diceret non esse verum, quod olim inter Deum atque sanctos Viros est initium, propter naturarum disparitatem? Proinde manet nostra assertio pactum inter dæmonem & sagas initum esse verum licet, simul turpe & improbum pactum ad quod servandum non sint obstrictæ, quoniam de jure impossibilia habentur *l. fil. 15. ff. d. condit. instit.* horum autem nulla est obligatio *l. impossibilia. 185. ff. d. R. l.*

§. VII.

Brevibus hic antequam reliqua proponemus, exponemus, quo modo Saga sese devoveant dæmoni. Nempe (ut ex ipsarum constet confessionibus) solent præcedente stipulatione, S. Sanctam Trinitatem, baptismum, omnemque cultum divinum abnegare & abjurare & diabolo se mancipare, quod ipsius propriæ esse, ipsum perpetuo diligere,

gere, Dei omniumque hominum perpetuæ hostes esse, item quod liberos suos ipsi devovere, artibusque magicis erudire velint. *Cbirland. d. fortit. qv. 3. num. 1.* Imo offerunt ipsi syngrapham interdum proprio sanguine scriptam, qua certum vel etiam non certum tempus exprimunt. Sic *Carpz. p. 1. qvæst. 50. n. 28.* scribit quod Saga sex annos se Dæmoni obstrinxerit scriptis proprio sanguine sex lineolis, quibus eos exprimere voluit.

§. VIII.

Initur vero ista pactio vel minus solenniter, quando non ipsi diabolo, sed ejus nomine alii cuiquam malefico sese obstringunt, vel solenniter, quando præsentibus Sagis dæmoni in solio majestatis Regio more sedenti sese mancipant. *Farin. qvæst. crimin. 20. num. 77.* His ita factis dæmon rursus (si ipsarum denunciationibus credere licet) pollicetur, se velle ipsarum voluntati morem gerere, eoque niti, ut in hoc mundo in summa rerum abundantia vivere possint. Insignum initi foederis solet ipsis arrham, quam plerumque intestarum fragmenta postea mutari dixerunt striges, dare, *Cbirland. d. fortit. d. qvæst. 3. n. 1. seqq.* Hat Inquisitin gestanden/ daß sie sich mit dem bösen Feinde verbunden und die Tauffe von ihm angenommen/ wie auch an Gelde ein Kopfstück/ dergleichen er ihr Wochentlich zugeben versprochen / wie wohl ers nicht gehalten/ *re. Philipp. Eclog. 87. l. 4. num. 10.* imo certa stigmata morsu aut ungve ipsis imprimere de hisce *vid. cap. 3. d. indicis.* Ipsæ sagæ quoque ut restatur Zepper, *in explicat. LL. Mosaic. Dæmoni*

moni canem vel felem consecrant inito hoc turpissimo
foedere.

§. IX.

Quæritur (2.) Nam Sagæ possint pluvias, tempesta-
tes, grandines ventosque concitare? Affirmamus id cum
Theodoric. in colleg. Crimin. c. 7. Lit. L. Excitantur autem
Dei permissu a Dæmone intervenientibus sagarum super-
stitiosis remediis. Idem l. 6. C. d. math. & malef. asseri-
tur, quod scil. multi magicis artibus imbuti elementa tur-
bent. Ciet autem diabolus tempestates mediantibus ex-
halationibus, quas applicando naturalia agentia patienti-
bus facile extrahere potest ex inferioribus terræ partibus,
quorum commotione varias tempestates mover. Fulmen
excitaturus materiam movet, evehit nubique immiscet.
Hanc assertionem nostram ipse sacer codex affirmat.
Nam Psalm. 78. dicitur æruginem atque grandines per Spi-
ritus malos esse immisos vid. quoque Job. cap. 1. & 29.
Hinc quoque ad Eph. 2. vocatur Princeps aeris, quod eum
(divina permissione) moveat. Plura de hac quæst. vid. ap-
ud Theodor. modo citat. in Colleg. Crimin. d. 1.

§. X.

Diximus in descriptione Sagarum n. 3. quod sagæ ho-
minibus eorumque bonis nocere maxime studeant, pro-
inde hic fumus exposituri quot modis hominibus insidi-
entur, illisque Deo permittente noceant. Bodin. de demo-
nom. l. 2. cap. 4. recenset congregatis Sagis reperiri ingen-

tem hircum nigrum Sagas in ejus ambitum saltantes compellantem, cujus partes posteriores ipsa face ardente oscularentur. Postea hircum istum igne consumi, de cujus cineribus singulae caperent ad homines pecudesque interficiendas. Postremum Daemonem in hasce voces erumpere: *Ulciscimini Vos, aut mortem oppetetis.* Lubet hic adjicere ex Speidel *Specul. var. Observ. sub voc. Hecen* Confessiones Lamiarum quas refert ex designatione quadam Smalkaldica: Sie haben bekand / wenn man das Auster ig hinter der Thür liegen liese / wolten sie Menschen damit verkrummen und verlahmen. Es könte auch der Teuffel sich leibhafftig dahinter verbergen / ja sie könten wissen / was im ganzen Hause geschehe. Wenn ein Mensch Salz auff den Teller nehme / und das / was überbliebe / wieder in das Salz-Kaß thäte / so könten sie so viel Leute verderben als von besagten Salze esser. Item wenn Eyer gegessen würden / und man zerdrückte die Schalen nicht / könte sie damit grossen Schaden thun. Wenn ein Mensch frühe aufstehe / und wasche die Hände nicht / was derselbe den ganzen Tag angriffe / davon könten sie haben und hätten Macht über solche Sachen. Ja sie könten alsdenn machen / daß demselben Menschen kein Vieh gedeihen könte &c. Hactenus Autor. Confessæ quoque sunt Lamia, se maximum damnum inferre posse hominibus verminibus istis, quos vocant Elben / böse Dinger. *Vid. Carpz. pract. Crim. p. 1. quæst. 50. in Respons. ibidem annexis:* Hat Inquisitor bekand / daß sie was zur Welt gebracht / so wie eine Himmel ausgesehen / daraus der böse Feind ein schwarz Pulver gemacht und ihr gegeben / womit sie N. N. N. N. bezaubert / daß sie beyde sterben müssen &c.

§. XI.

Maxime vero solent insidias struere infantibus nondum natis. *Binsf. in l. multi C. d. malef. & matrem. quest. 2.* quorum membris vescantur, ne ad confessionem criminis possint adduci. Hinc legimus eas proprios infantes occidisse *Bodin. d. demonom. l. 2. c. 8.* eosque coxisse *Carpzov. p. 1. quest. 50. in respons. ibid.* Hat N. N. bekand/ daß sie der Waleprichen Kind gekochet/ und in einem Topffe mit Zauberey zugerichtet/ in aller Teuffel Nahmen gesegnet/ daß es wendlich sterben solte. Solent quoque nutrices desiccare *Chirland. de sortil. quest. 6. num. 13.* novis conjugibus impedimento esse, ne sobolem procreare possint, quod ab illis dici solet, das Nestell verknüpfen. *Vid. B. Schraet. in dissert. de Lamis.*

§. XII.

Quæritur (3.) Num Sagæ corporaliter ad conventus diabolicos in montem Bructerorum ferantur? Sunt qui negant, existimantes Sagarum avolationes itemque choreas esse aniles fabulas. Sed eos omnes, qui choreas omnes imaginarias esse volunt magno in errore harere judicat, *Thom. Mich. apud Klock. vol. 3. conf. 195. n. 119.* cum experientia veritatem earum condoceat apud *Remig. l. 1. demonal. cap. 14.* Et hoc multis autoritatibus confirmat *Binsfeld. p. 1. de Confess. Mag. Conclus. 12.* Qui affirmativam defendunt, provocant ad Sagarum confessionis, quod istæ convenient cum vero montis descriptione & cum reliquarum

rum denunciationibus. Constanter enim eas affirmare constat, adfuisse ibi coquos atque tibicines, se fuisse admonitas a dæmone ne signo crucis se muniant &c. Hat N. N. bekand/ sie wäre nur 2. mahl auff dem Blockers-Berg gewesen und auff einer Ofen-Krücken zur Feuer-Mauer oben hinaus und nirgends an ins Teuffels Mahmen gefahren. Ihre Nachbarin die Böttcherin hätte sich mit einer Salben geschnieret/ darauff sie beyde in einen Augenblick auff dem Blockers-Berg gekommen/ daselbst hätten sie Kuchen gebacken/ Bier getruncken/ aber keinen Wein/ auch getanget/ und wären die Spielleute Sackpfeiffer und Trummelschläger gewesen. Wenn sie dahin kämen/ blieben sie ohngefehr ein paar Stunden beyfammen/ und hätte allezeit eine junge Braut den Vorreihen. *Carpz. p. 1. quest. 50. in respons. ibid. affixis.* Et ne ipsarum absentia, quando *συνάγωγος* avolant in montem Bructerorum a viris sentiatur, scribit Chirland. d. *sortil. quest. 7. n. 39.* ipsas falcinare tunc viros suos. *Speid. in speculo var. observ.* sub voce *Fahren* meminit in superiore Alsatia contigisse, quod uxor Praefecti cujusdam confessa fuerit, se cum maritus epulas adornasset non semel avolasse ad choreas Diabolicas, ejusque locum praesentibus convivis dæmonem interea occupasse. Sæpius autem contingere Sagas corporaliter non interesse conventibus Diabolicis praestigiis occupata phantasia, concedimus cum *Carpz. p. 1. quest. 48. n. 58.* ubi refert, ipsas facere posse ut licet absint, singula, quæ in ejusmodi conventibus agerentur audiant atque cernant. *Joh. Leib. in respons. 1. d. Sag.* sic scribit: Es hat eine Person bekennet/ sie sey im Bette einmahl eingeschlaffen/ und also bald auff dem Teuffels Tanze gekommen/

doch aber im Bette geblieben &c. *Plura hac de quæst. vid. apud Carpz. d.l.*

§. XIII.

Quæritur (4.) An credendum sit sagis, quando continentur se in momento transferri in montem Bruçterorum per loca angustiora? Quæstio hæc duo continet membra. Prius quod spectat, an in momento transportentur, si de possibilitate est quæstio, affirmamus, quoniam nullum hic cernimus impedimentum præsertim ex parte Diaboli, qui est Spiritus robustus Eph. 2. qui aera facile potest diffindere, & ob agilitatem naturæ angelicæ Sagas ad loca remotissima transferre; Nam Diaboli bonis Angelis, (qui in momento immensa aeris spatia possunt decurrere hominesque secum ducere Dan. 14. v. 35. Actor. 8. v. 39.) potentia naturali doribusque naturæ sunt pares. *Tabor. in tractat. de confrontat. p. m. 137.* qui ex Delrione refert ipsos tantum amisisse dona gratiæ. Monet tamen hac in re consulendos esse Theologos. Evincitur quoque quæstio ex cap. 4. Matth. ad quod Theophilact. notat, Christum a dæmone celerrime fuisse transportatum de loco in locum. *Vid. hac de re Theol.* Quod attinet alterum quæstionis hujus membrum, negamus Sagas spatia improporcionata penetrare posse, quoniam dæmon essentiam creaturæ immutare nequit. Existimamus proinde sagas, quæ arbitrantur se induisse formam alicujus animalculi, & per minimum spatium penetrasse deludi *vid. B. Schræter. in diss. antea allegata d. Lam.*

§. XIV.

§. XIV.

Quæritur (5.) Num ex congressu Sagarum cum Dæ-
mone proles humana produci queat? Neg. id cum
Carpzov. prax. Crim. quæst. 49. num. 35. & argumentamur
ita cum acutissima Thoma; Nulla substantia producit
corpoream aliquam substantiam, nisi vel eam contineat
eminenter vel habeat similitudinem cum effectu in mo-
do essendi, sed solus Deus continet in se eminenter sub-
stantias corporeas. Inter spiritus vero & substantias cor-
poreas nulla intercedit similitudo in modo essendi. Er-
go iplis productio non est adscribenda. Nec obstat hic
dæmonem assumpto corpore ex aere condensato rêvera
cum sagis concumbere. Licet diabolus luccubam agens
semen humanum suffuretur, illudque postea rursus
adhibeat ac applicet, negamus tamen istud esse prolifi-
cum. Exhalavit enim vis prolifica & jam ob frigidita-
tem corporis assumpti calorem prolificum, qui maxime
ad productionem sobolis est necessarius, amisit. *Dn.*
Scherzer. in Breviar. Eustach. p. m. 421. Quamvis itaque
proles humana produci non possit, confitentur tamen
se partum instar vermium (ut experientia & ipsissimis
Sagarum confessionibus constat) parere *Carpzov. Prax.*
Crim. p. 1. quæst. annexo resp. XXIII. Sed neque hos ver-
mes, quos vocant *Elben* / bôse *Dinger* a dæmone produ-
ci, sed aliunde celerrime motu locali afferri credimus.
Nam formæ materiales non possunt ex materia educi
nisi mediante alteratione. Sed materiam alterare ad
recipiendam formam, non est substantiæ immateria-
lis,

lis, sed materialis, siquidem alteratio fit mediantibus materialibus qualitatibus activis, quæ non cadunt in spiritus.

§. XV.

Sed quid si Saga infantem facie diaboli aut alia forma monstrosa enixa fuerit? Resp. Non posse dici opus diaboli hactenus demonstravimus. Putamus autem illud imaginationi esse impurandum, addatur *Delr. l. 1. c. 2. q. 3.* Nec diabolo partus supposititios esse adscribendos, quasi ab illo essent producti ex hactenus dictis fuit. Quod ipsum quoque confirmat megalander ille Lutherus hisce formalibus: Unser Herr Gott braucht zur Schöpfung Menschen als ein Mittel/ durch dieselben wirkt Er/ nicht durch den Teuffel/ drum müssen gestohlene Kinder seyn &c. Contingere quoque ut Daemon ipse sub specie pueri se substernat, scribit B. Schræter. in modo alleg. *Dist. de Lam.*

CAP. III.

De

Vindicatione ut & indicis
hujus criminis.

§. I.

CRimen hoc dupliciter potest vindicari vel civiliter vel criminaliter. Si civiliter vindicatur, instituitur a læso per maleficium actio ad reparationem damni illati, & tenentur etiam heredes Sagarum, ad quos bona earum perverunt ad damna refarcienda. Besold. p. 5. Consil. 214. n. 11. Et Fiscus, si adhuc obtineretur Confiscatio bonorum, teneretur ad reparationem damni, partique læsæ deberet satisfacere Gebaus. protest. contra Sag. T. 15.

§. II.

Si criminaliter vindicatur, institui potest vel Accusatio, vel inquisitio. Illa fit per delationem ad indicem competentem vindictæ publicæ causa Gadetm. d. Mag. l. 3. c. 2. n. 1. Non obstat hic locus Joh. 8. v. 11. Potest autem quilibet e populo accusare, quia maleficium inter crimina excepta & nefanda reputatur, & illi jus accusandi habent, qui alias non admittuntur, utpote mulier l. 8. ff. ad L. Jul. Maj. Impubes Farin. l. 1. c. 2. quest. n. 15. Infamis l. 7. ff.

C

ad

ad L. 7. Maj. Liberi quoque parentes suos, quoniam hæc accusatio vergit in illorum salutem, & bonum publicum nempe amor Reipl. hic præferri debet bono privato scil. amor, quo deperiunt liberi parentes suos per *cap. literas X. de præsunt.* Exinde quoque sequitur teneri conjugem accusare conjugem.

§. III.

Hæc (inquisitio) tunc instituitur, quando cessat accusatio & est legitima Judicis competentis super delicto informatio *Carpz. p. 3. quest. 107. n. 7.* Est autem vel *generalis*, quando iudex in genere querit quis sit delicti author; vel *specialis*, quando inquirat in personam certam, de cujus delicto est certior factus *Hartz. tract. de Sagar. inquisit. Conclus. 4. num. 1. Brunnem. in processu Inquisitor. c. 2. 3.* Hic bene qui iudicis fungitur officio cavere sibi debet, ne generalem inquisitionem ita instituat, ut ad certam personam sit directa. Ad specialem autem progredi potest, si in generali inquisitione est certior factus de persona certa, indiciisque ad eam sufficientibus, Magnif. Dn. Roth, Præceptor meus æternum venerandus in *discursu super processu Inquisit. in puncto Venefic.* Merito hic reprehedimus sententiam *Job. Seiffarti in Gewissens Buch von Hergen-Proceßten in der 12. und 13. Streit-Rede* / qui arbitratur inquisitiones versus Sagas plane esse omittendas, ne innocentes in suspicionem hujus delicti veniant. Sane si ea sententia obtineret, magistratus nunquam verba *S. Scriptura Exod. 22. v. 18.* exequeretur.

§. IV.

Inquisitionem autem præcedere debent INDICIA
 qualia sunt (1.) FAMA, quæ tamen certis munita esse de-
 bet requisitis (1.) ut tempus describatur & ante inchoatam
 causam coeptamque inquisitionem extitisse in articulis pro-
 ponatur, *Hippol. de Marsil. prax. Crim. §. Ut plurimum n. 39.*
 (2.) ut testis dicat se audivisse a pluribus maioreque parte
 populi (3.) testis nominatim debet indicare illas personas a
 quibus famam istam hausit *Damhoud. prax. Crim. cap. 9.*
num. 10. ut iudex explorare possit an personæ quoque sint
 fide dignæ, graves omnique exceptione majores per
art. 25. Constit. Crimin. Carol. V. in verba. Daß solcher böß
ser Leumuth nicht von Feinden oder leichtfertigen / sondern
von unpartheischen redlichen Leuten komme / &c. (4.) Testis
 debet indicare causam orti rumoris *Hartz. de inquisit. Sa-*
gar. Conclus. IV. num. 15. (5.) ut fama non sit vaga ne-
 que contraria, sed solida & inconcussa, (6.) ut sit persona,
 quæ opinione hominum pro tali habeatur, der man die Un-
 belthat zu tranet / Ob diffamationem tamen solam iudex
 non statim ad capturam procedere potest, nisi alia ad-
 sint indicia v. g. si diffamata locum mutet audiens de
 complicibus comprehensis *Berlich. 4. Conclus. num. 26.*
&c. Fama hoc indicium auget quoque si diffamata nata
 sit parentibus beneficis, tunc m. filia talis præsumitur *Bo-*
din. d. tr. lib. c. 4. Unde autem hæc suspicio oriatur, patet
 ex præced. §. 7. c. 2.

§. V.

(II.) DENUNCIATIO Complicum, quam Carpz. p. 3. *quest. crimin. 122. num. 68.* per se solum ad torturam sufficere dicit, si nempe secundum suas qualitates talis sit, *qualitatem Constit. Carol. art. 31. requirit.* Aliter tamen hic sentit Tabor *in tract. de confrontat. part. 4. cap. 2. num. 16.* quod scil. requisitis suis munita tantum sufficiat ad inchoandam inquisitionem, exigendam responsionem & confrontationem, non v. ad decernendam, torturam, quae tunc demum opus esse inquit, si ex inquisitione, responsione & confrontatione fortiora indicia emergant. Addit quoque suae assertionis rationem hanc, melius scilicet esse per gradus, quam per saltum progredi in re tanti momenti juxta N. A. zu Speyer *d. anno 1529. §.* Item als die Räh-
serl. Regierung *ibi.* Sachen die des Menschen Ehr/ Leib/
Leben und Gut belangen/ haben tapfers und wichtiges
Rathschlagens wohl von nöthen. Et ita respondisse JCcos
Gryphwaldens. testatur p. 4. c. 5. num. 5. Da nun selbige
Verfahren/ worauff bekand worden/ solches Lasters habevor
berichtiget gewest/ auf solchen Fall müste ihres geführten
Wandels halber inquisition geschehen/ &c. Quid vero de
denunciationibus sentiendum sit, si debitis qualitatibus
destituantur, facile colligere licet, scilicet judicem non
posse devenire ad specialem inquisitionem neque captu-
ram, multo minus torturam. Quod autem soli denun-
ciationi non sit magna fides habenda, si non alia adsint in-
dicia inde probamus. (1.) quod ejusmodi persona de-
nunciantes sint infames. Testis deponens autem pro
delicto debet esse omni exceptione major *artic. 30. §. 23.*
Const.

Const. Crimin. in verb. ein glaubhafter / guter und underra-
werflicher Zeuge / der underleumbdet / und sonst aus keiner
rechtmäßigen Ursache zu verwerffen ist / *add. Seeph. in not.*
adb. artic. (2.) *quod interdum sint unica & singulares.*
Sufficiens a. indicium a duobus testibus fide dignis debet
probari *art. 23. § 30. in verb.* Eine gnugsame Anzeigung
soll mit zweyen guten Zeugen bewiesen werden. Et licet
multarum sagarum adsint confessiones adversus personam
antea non diffamatam a personis fide dignis, nullam tamen
eis fidem esse tribuendam putamus per ea, quae tradit
Cothmann. 1. respons. 12. num. 267. Rationem autem red-
dere solent hanc Doctores quod unius saga denuncia-
tio per alterius denunciationem non habilitetur, quia quod
nihil est, supplementum non recipit *Tabor. d. tr. disp. 1.*
n. 33. pag. m. 30. (3.) quod experientia testis sit, Sagas de-
nunciantes vel ob summos cruciatus, vel ut liberentur, sa-
pe honestissimas matronas Veneficas exclamasse juxta
Cothm. d. 1. ut & Fickard: Aus vielfältiger Erfahrung ist
bewust / daß die Hexen den Gebrauch haben / die fürnehmsten
ehrlichsten Matronen anzugeben / zum Theil darüm / daß sie
verhoffen / wenn derselben verschonet werde / so könnte man mit
Iug sie nicht straffen / zum Theil auch darüm / daß sie gerne
sehen wolten / daß nur viele auch mit gehen und leiden müßten /
und wenn sie verbrennen / daß die ganze Welt verbrennetet
&c. (4.) Fieri posse credimus daemonem honestae perso-
nae speciem repraesentare Meyfart in der Christlichen Era-
innerung / wie das abscheuliche Laster der Hexen mit Ernst
auszuwotten *cap. 33. in verb.* Der Teuffel kan auch wohl una-
schuldige Persohnen vordbilden und präsentiren / damit er sie
in Lebens-Gefahr und umb ihre Ehre bringe &c. Addatur

Brunnemann: cap. 8. num. 65. process. Inquisit. ubi adducit exemplum Samuelis representati Sauli Farinac. q. 185. §. 8. Proinde Augustinus ait: Si sola nominatio sufficeret, multi innocentes damnarentur, quia falso saepe nominantur. Nihil fidei esse tribuendum denunciationibus Sagarum, licet ad finem vitæ in iis persistant, scribit Reink. in respons. d. Sag. quest. 3. utiturque arg. l. 3. §. 1. ad Sect. Syll. Quid sentiendum autem sit de illis inter quos est etiam Laymann. qui indistincte omnes personas modo sint denunciatae, esse capiendas & torquendas asserunt, ex hactenus dictis constat. Non obstat hic dictum Salvatoris. Matth. 18. y. 16.

§. VI.

(III.) **EST FUGA**, si scil. diffamata ante citationem fugam arripuerit. Si enim post institutam accusationem aufugerit, ex timore id fecisse putatur *Farin. qv. 48. n. 27. Brunn. pr. Inq. cap. 4. n. 36.*

§. VII.

(IV.) **FREQVENS** domicilii mutatio a diffamata facta, post captas complices. Circumspectus iudex autem hic inquireret, ex quibus causis mutatio ista sit suscepta, an etiam de beneficio suspecta nomen mutaverit *Del. lib. 5. Sect. 4. §. 8.* Non vele. V. indicium est si diffamata objectum sibi crimen taceat, illudque non vindicet. Tacendo enim, ut commune sonat proverbium, consentire videtur.

§. VIII.

§. VIII.

Indicia quæ ad torturam sufficiant, sequentia in *constitut. Crimin. art. 44.* continentur. Inter ea (1.) est, si quis fateatur se addidicisse autem magicam & offerat se simul ad docendum alios istam, in verb. Wenn jemand sich erbeut andere Zauberey zu lernen (2.) quando sorilegus alteri minatus sit incantationem & effectus ita fuerit securus in verb. oder jemand zu bezaubern dräuet, und dem Bedröheten dergleichen geschlehet &c. (3.) Si interveniat familiaritas & conversatio frequens cum Sagis & Veneficis convictis in verb. auch sonderliche Gemeinschaft mit Zaubern und Zauberinnen hat. Addatur *Cothm. 1. respons. 12. num. 218.* (4.) Si quis res de veneficio suspectas secum habeat, aut gestibus vel verbis utatur, quæ indicare solent incantationem in verb. oder mit solchen verdächtigen Dingen / Gebenden / Worten und Wesen umbegeheth / die Zauberey auff sich tragen / v. g. si suspecta de veneficio instructa sit bufonibus & in ejus ædibus hostiæ, aut membra humana reperiantur. *vid. Stephan. in not. ad h. artic.* additur quoque ibidem tunc enarrata indicia sufficere ad torturam si accedat fama (a fide dignis personis orta) in verb. und dieselbige Person desselben auch sonst berüchtiget &c. vel concurrat aliud indicium loco famæ, *Kistmach. tr. de indic. ad tort. suff. Manz. notat. ad hunc artic. 44. num. 15.* quod ob indicia in oculos hominum incurrentia & crimini propinquiora carcer & tortura possit decerni, licet persona integræ famæ fuerit reputata.

§. IX.

IS. I V I X

Prior allegata indicia, enumerari solent sequen-
 tia. (1.) Si diffamata extra iudicium dixerit, se hunc
 vel istum veneno læsisse *Godehm. d. tr. cap. 10. lib. 3.* (2.)
 Si quis seipsum damnaverit, antequam accusatur *Bodin.
 dict. loco.* (3.) Si superstitionem morborum sanationem
 susceperit de veneficio suspecta, wenn sie fûrgibt daß sie
 ohne die Elben abtreiben &c. (4.) si suspecta ejusmodi
 persona visa sit pulverem super grege pecorum spargere,
 eaque repente perierint, siue animali potum præbuerit,
 quod postea statim concidat *Godehm. d. Lam. Lib. 3. c. 10.
 num. 27.* (5.) Si in arca diffamatae personae inveniantur
 literae mutuam obligationem inter Dæmonem & Sagam
 indigentes *Bodin. d. tract. l. 4. c. 2.* (6.) Si diffamata
 aliquem tangere videatur, atque ille repentinos dolo-
 res sentiat & moriatur aut subito morbo corripitur.
 (7.) Si ea, quæ vespere incubuerit lecto, domo absit fori-
 bus occlusis, posteaque revertatur. *B. Schræt. in diff. d.
 Lam. ubi hæc fusius pertractantur* (8.) si suspecta de vene-
 ficio variet in confessione *Stephan. ad artic. 31. Constit.
 Carol. Farinac. quæst. 52. num. 68.* dicit quod hoc indici-
 um alia desideret adminicula, si iudex variantem ad tor-
 turam rapere velit, *Tabor. tit. tr. d. Confrontat. part. 4.
 cap. 5. num. 5. p. 128.* vult contra variantem confrontatio-
 nem esse decernendam antequam ad torturam iudex
 descendat. Et ita quondam respondisse Serenissimo
 Cuidam Principi JCros Gryphsvvaldens. *ibid.* testa-
 tur.

§. X.

Debet autem maleficus eo casu ob enumerata indicia ad torturam trahi, cum veritas aliter haberi non potest, nisi per torturam *Hartz. Conclus. 8. n. 1. seqq.* Nam si spes superest, veritatem aliter posse explorari, quæstiones sunt differendæ. Quando autem ad torturam est progrediendum, solet indicia Facultatibus vel primus gradus, daß der Gefangene mässiger Weise anzugreifen vel secundus: daß der Gefangene vermittelst der Peinlichkeit zu befragen / vel tertius, daß der Gefangene mit ziemlicher Schärffe anzugreifen. *Brunnemann. c. 8. num. 44. process. inquisitor.* Addatur *Carpz. q. 117. n. 57.*

§. XI.

Si Saga in tormentis crimen maleficij fuerit confessa, postea per spontaneam confessionem extra locum torturæ id debet ratificari juxta *artic. 56. Constit. Criminal.* Et hæc ratificatio etiam est necessaria post factum territorium *Farin. quæst. 83. num. 70.* Quid autem obtineat, si Saga spontanea confessione in tormentis factam confessionem ratificare nolit, exponit *B. Brunnemann. process. Inquis. c. 8. num. 84.* scilicet Sagam tormentis rursus esse subjiciendam. *Tabor. p. 3. num. 20. tract. de confrontat.* adducit Sagam ob denegatam ratificationem ter fuisse ad torturam raptam, quoniam nullas negationis seu revocationis causas afferre potuerit.

§. XII.

Haftenus diximus de gravioribus indiciis: leviora sunt hæc: (1.) si stigma aliquod a diabolo inustum est in *Tenfo* *fels*. Itaq; apud suspectam personam reperiatur. An tale sit cognoscitur tunc quando illa pars corporis, in qua cernitur ejusmodi cicatrix est insensibilis & sanguis inde, licet acu perfrangatur, non promanat *Facb. l. i. conf. p. 7. num. 20.* (2.) Si Draco videatur evolare ex diffamata ædibus. Indicium hoc maxime est dubium, quoniam etiam datur genus draconum *naturale*, quod est meteoron ignitum infima Regionis aeris, quodque ob aerem temperatiorem culminibus ædium solet incubare. Ad discernendum genus draconum diabolicum a naturali, observari debet, an tale phasma videatur sæpius & inusitato tempore super certis ædibus, itemque an alia ad huc concurrant indicia *Remig. in sua Demonol. l. i. c. 4.* (3.) Huc referre etiam volunt quidam si lacrymas suspecta emittere non possit. At *Berlieb. p. 4. Conclus. 4. n. 60.* plane id vocat superstitiosum indicium *Delf. d. disq. mag. 45. sect. 4.* frivolum & innane signum. Medici enim dicunt apud nonnullos homines deficere humidum lacrymale ob cerebrum siccum. *Vid. Lipold. epitom. Delf. c. 8. num. 12.* Male proinde concluditur: hæc vel illa persona non potest lacrymas effundere. Ergo est suspecta de veneficio. (4.) Nonnullis in locis inter indicia quoque refertur, si diffamata in aquam frigidam immersa supernatet, qualis consuetudo obtinet in *Westphalia* *Crus. p. 2. de indic. cap. 32.* Item in *Norvegia* &

dicitur *Wasser-Spiel*. Sed merito hæc consuetudo tanquam irrationabilis a Theol. & JCtis reprobatur. Nam fontes personas fuisse submersas, insontes vero super aquam natale, exemplis demonstrat *Hartz. in Inquis. Sagar. Conclus. VI. num. 30.* (5.) Cruentationem inter non levia indicia refert *Baer. quest. 166.* Enim vero licet aliquando eventus indicio responderit, attamen cum Boerio non consentimus, quoniam facti ratio atque iustitia ex eventu fortuito dependere aut judicari non debet. *Tiraquell. d. pæn. temper. consil. si. num. 7. 9. vid. Hartz. d. tr. Conclus. 8. num. 22.*

§. XIII.

Signa exteriora quibus sagas dignosci volunt sunt hæc; Si Saga totum visum habeant obliquum, quem ex visione, apparitione & colloctione malorum spirituum seu dæmonum oriri putat *Tabor. de confront. disp. i.*

ib. 4. item si libentius humum quam Cælum intueantur *Roman. instruct. judic. process.*

contra Sag. art. 7. § 10.

CAP. IV.

De

Poena Sagarum.

§. I.

SI Reus hujus criminis debito modo fuerit convictus debita quoque poena est plectendus. Parvi autem pendimus hic ea, quæ afferuntur in contrarium a Wiero strenuo Sagarum propugnatore de præstig. demon. in quibus scribit ea, quæ tribuantur Sagis esse vanissima Commenta, & proinde istas mulierculas miseras potius commiseratione esse excipiendas, quam poena afficiendas.

§. II.

In eandem quoque inclinat sententiam vel potius impietatem Johannes Franciscus Ponzinibius, Jctus Florent. qui in tract. de Lam. asserere non erubescit, omnia Sagarum dicta esse vanitatibus atque mendaciis plena injustumque eas concremari. Sed horum errorem egregie & dilucide monstravit Bodin. ut & Carpz. prax. Crimin. p. 1. qvæst. 48. num. 10. Certissimum enim est hosce autores in tantum errorem prolapsos, esse convictos (I.) ex jure dire divino, in quo hæc sole meridiano clariora habentur verba:

verba: Incantatricem non patiaris vivere *Exod. 22. v. 18.*
Hic vero sub voce **קַדְמוֹת** non comprehenduntur soli
venenarii (ut vult Wierus) sed omnes, qui fascinationi-
bus utuntur Bald. *Cas. Conscient. l. 3. cap. 5. cas. 13.* (2.) Ju-
re Naturæ & Gentium. *vid. Plat. L. 11. d. Legib.* (3.) Jure
Civili §. 5. l. de publ. judic. l. 5. §. fin. C. d. malef. & mathem.
Obtinebat quoque olim Confiscatio bonorum *auth. Ga-
zaros: C. de Hæret.* quæ tamen postea est abrogata per
auth. Bona. C. de bonis proscriptor. Nec obstat Crimen hoc
esse occultum & proinde Soli Deo **Καρδιογυῖς** n. iudicium de
Sagis esse committendum. Ad hoc respond. *Hartz. Con-
clus. 1. n. 1. 2.*

§. III.

Pœna autem, quæ hodie Sagæ sint afficiendæ, deter-
minatur *Constit. Crimin. artic. 109. in verb:* So jemand den
Leuten durch Zauberey Schaden zugefüget/soll man ihn strafs-
sen vom Leben zum Tode/und man soll solche Straffe mit
dem Feuer thun. Wo aber jemand Zauberey gebrauchet/
und damit niemand Schaden gethan hätte/soll sonst gestrafs-
fet werden/nach Gelegenheit der Sachen/darinnen die Ur-
theiler Raths gebrauchen sollen. In foro Saxon. distinguitur,
an Sagæ pactum expressum injerint cum Diabolo, & igne
sunt cremandæ, *Carpz. prax. Crim. p. 1. quest. 50. n. 37. 8.*
an vero sine pacto expresso cum Diabolo commercium
habuerint hominibus eorumque bonis nocuerint, & pœna
gladii sunt plectendæ *Constit. Elect. p. 4. Const. 2. p. 75.* Si
vero cum Dæmone concubuerint, rogo imponendæ sunt
Carpz. 4. c. 2. d. 3. Et hæc pœna quoque obtinet, licet ne-

mini nocuerint modo cum Damone nefandam libidinem exercuerint. *Stephan. ad artic. 109. Wesemb. in §. de sicar. Instit. de publ. judic.*

§. IV.

Nec liviori poena hoc crimen execrandum est vindicandum. Concurrunt enim hic varia crimina nempe, (1.) Læsa majestatis divinæ, dum Sagæ deficiunt a Deo ad hostem humani generis. (2.) Sodomia. (3.) adulterii. (4.) homicidii, (5.) blasphemiar, si quidem horribilibus convitiis Summum Numen ex proæresi lacerant, hisque verbis: *Nun sehe ich meinen Stern und verleugne Gott meinen Herrn/* abnegant. *Harez. conclus. 1. n. 10. 11.* (6.) Hærescos, *Richt. decis. 57. n. 11.*

§. V.

Plura in hac ampla, arduaque materia colligi debuissent. Enim vero cum ob temporis angustiam mihi instructa liberorum suppellectile destituto fufius hunc discursum elaborare non licuerit, dicta sufficiant. Interim Tibi o Deus pro concessis mihi hactenus viribus gratias ago immortales, Tuo Sanctissimo Nomini sit Laus & Gloria in infinitas Seculorum myriades!

F I N I S.

